STD 2021 HAZİRAN- SAYFA 269-289 e-ISSN 2149 - 6595

Gerçeğin Mayasını Ortaya Çıkaran Yaratıcı Üretim Süreçlerinin "Küçük Prens" ve Çeşitli Örnekler Üzerinden İncelenmesi

Arş. Gör. Barış Hasırcı

Makale Geliş Tarihi: 15.10.2020
Yayına Kabul Tarihi: 26.02.2021

Özet

Antione de Saint-Exupery'nin yazıp resimlediği "Küçük Prens" kitabındaki önemli bir ileti şöyledir: "İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruyu görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez" (Saint-Exupéry, 2015: 84). Makale, resimlemelerle dolu kitaptaki bu iletinin, yaratıcı üretim süreçleri üzerinden ele alınmasını içerir. Kitaba göre gerçekler gözle görülemiyorsa, resimlemelerin kitaptaki işlevinin sorgulandığı makalede, çocuksu ve yaratıcı etkinliklerin kişinin özüyle iletişim kurmasını sağladığı için yaratıcı üretim süreçlerinin kilidini açtığı görüşü sunulmaktadır. Küçük Prens öyküsündeki olay örgüsünün, yazarın kendi hayatı, psikiyatr Carl Gustav Jung'un deneyimleri ve yönetmen Tim Burton gibi insanların çalışmalarıyla örtüştüğü noktalardan hareketle, düşüncelere çokça bel bağlayan insanların içsel dünyalarının cansızlaştığı ve bu durumu değiştirmek için kişilerin duygularına, sezgilerine ve içgüdülerine kulak vermesi gerektiği görüşü savunulur. İnsanların özleriyle iletişiminin iyi olması ve sezgisel yetilerinden yararlanabilmesi için çocukluktan kendi özel yönlerinin korunup geliştirilmesi gerektiği yorumunun savunulduğu makalede, bireylerin bu şekilde yetiştirilmesi önerilir çünkü bu tür insanlar, kendilerini olduğu gibi toplumlarını da iyileştirme gücünü barındırırlar.

Anahtar Kelimeler: *Resimleme, Çocuk, Kalıplaştırma, Sezgi, Simge.*

AN INVESTIGATION OF CREATIVE PRODUCTION PROCESSES REVEALING WHAT IS ESSENTIAL THROUGH "THE LITTLE PRINCE" AND OTHER EXAMPLES

Abstract

A message in the book "The Little Prince" by Antoine de Saint-Exupery is: "What is essential is invisible to the eye" (Saint-Exupéry, 2015: 84). The article questions both the statement and the purpose behind the illustrations and arrives at the point that, childlike and creative activities allow people to get in touch with their essence thus unlocking the creative process. Using parallels between the book, the life of the author, experiences of people like Carl Gustav Jung and Tim Burton, it is discussed that the inner lives of people who put much stock in logic become unlively and to remedy this, one has to take heed of one's intuition. For people to be in touch with their essences, their individuality needs to be developed from childhood. It is suggested that, people who are raised in this way will be able to heal themselves and their communities.

Keywords: *Illustration, Child, Indocrination, Intuition, Symbol.*

Arş. Gör. Barış Hasırcı. Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Sanatlar Bölümü, Mersin.
E-posta: barishasirci@mersin.edu.tr. ORCID: 0000-0001-9117-4476

Giriş

Pilot ve yazar Antoine de Saint-Exupery'nin kaleme aldığı ve dünyanın en çok okunan kitaplarından olan "Küçük Prens", anlatıcının çocukken resim yapmayı çok sevdiğini yalnız resimlerini anlayamayan yetişkinlerin kendisini önemli kabul edilen bir meslek bulmaya yönlendirdiğini, bundan ötürü resim yetisini geliştiremeyip sonunda pilot olduğunu anlatmasıyla başlar. Bu giriş bölümünden sonra anlatıcı, Sahra Çölü'ne zorunlu iniş yapmak zorunda kaldığı bir uçuşta, çölün ortasında uçağını onarmaya çalışırken kendisinden koyun resmi yapmasını isteyen bir çocukla karşılaşmasını anlatır. Anlatıcının veya çoğu kaynakta tanımlandığı şekliyle "pilot"un "Küçük Prens" olarak adlandırdığı çocuk, başka bir gezegenden, sevdiği gülü geride bırakarak gelmiştir ve Dünya'ya doğru ilerlerken çeşitli gezegenlerde ilginç yetişkinlerle tanışmıştır. Dünya'ya varınca önce kendisini gezegenine geri yollayabileceğini söyleyen bir yılanla, ardından evcilleştirilmek isteyen bir tilkiyle karşılaşan Küçük Prens, susuz kaldığında pilotla birlikte gizli bir su kuyusu bulur ve ikisi de güçlerini geri kazandıktan sonra Küçük Prens gezegenine dönmek için yılanla tekrar buluşur ve pilot da önceki yaşamına döner. "İnsanların Dünyası" adlı kitabında, gerçek hayatında pilotluk mesleğini yürütmüş olduğunu ve bir uçuşunda Sahra Çölü'ne iniş yapması gerekince günlerce susuz kalıp kurtuluş yolları ararken bir tilkiyle karşılaştığını, sonuçta çöldeki bir yabancı tarafından kurtarıldığını anlatan yazarın (Saint- Exupéry, 2006: 101-142), "Küçük Prens" öyküsünü yaratırken kendi hayatından esinlenmiş olduğu görüşüne varılabilir. Buradan hareketle, kitabı kendi resimlemeleriyle renklendiren yazarın (Görsel 1), öykudeki pilotun anlattığı gibi çocukken resim yapmayı çok sevmiş olmasına rağmen yetişkinlerin yönlendirmelerinden ötürü resim yeteneğini geliştirmek yerine pilot olmaya yönelmiş olduğu düşünülebilir.

Görsel 1. Küçük Prens kitabının ilk Fransızca basımının kapağı. İlk basıldığından itibaren kitap kapağında "yazarın kendi resimleriyle" tanımlaması yer alır.

Küçük Prens karakteri öyküde ilk kez ortaya çıktığında, pilota ilk söylediği şey "Lütfen... bir koyun çizer misiniz?" (Saint- Exupéry, 2015: 12) olur. Pilotun öykü boyunca yaşayacağı değişim ve gelişim, bu sorunun sorulmasıyla birlikte Küçük Prens'le tanışması ve çizimler yapmasıyla başlar. Kendi hayatı ve yarattığı pilot karakterinin hayatı arasında paralellikler bulunan yazarın, resim yapmaya tekrardan odaklanmasında Küçük Prens romanını resimleriyle zenginleştirmek istemesinin etkisi olmuş olabilir. Bununla birlikte, öykünün merkezindeki iletilerden olan ve Küçük Prens'e çölde tanıştığı tilki tarafından söylenen sözler, görüntülerin önemli olmadığını vurgular gibidir: "İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruyu görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez" (Saint- Exupéry, 2015: 84). Makale çalışması, bu sözlerden yola çıkılarak şu soruların cevaplarını bulmak amacıyla yürütülmüştür: Yazarın, kitabında gerçeklerin gözle görülemediğini savunduğu göz önünde bulundurulursa, kitaba esasen görme yetisine yönelik olarak hazırlanmış resimlemelerini ekleme ihtiyacını neden duymuştur? Resimlemelere yürekle bakılınca "gerçeğin mayası" görülebilmekte midir ve bu maya nedir? Gerçeğin mayasını görmek için "yürekle bakmak" etkinliği nasıl yapılabilir? Resim ve başka yaratıcı etkinlikler yoluyla gerçeğin mayasının yansıtılabilmesi için nasıl çalışmak gerekir ve bu beceri insanların içinde nasıl yeşertilir? Belirtilen sorulara bulunabilecek cevaplarla yaratıcı çalışmaların incelenmesi ve yaratıcı etkinliklerin yürütülmesi süreçlerine katkıda bulunulması umulmaktadır.

1. Saint-Exupery'nin İçsel Resimleri

Amerikalı foto-muhabir John Phillips, Saint-Exupery'nin Küçük Prens'i sık sık kağıtlar üzerine çizdiğini gözlemledikten sonra bu karakterin yazarın hayatına nasıl girdiğini sorduğunda onun, bir gün boş bir kağıda bakarken bu çocuğun kendisine göründüğünü ve kim olduğunu sorduğunda "Ben Küçük Prens'im" cevabını aldığını aktarır (Cerisier ve Lacroix, 2013: 42). Uçak uçururken bile sıklıkla çizimler yapan Saint-Exupery'nin yarattığı Küçük Prens karakterinin önce çizimler yoluyla mı, metnin hazılanışı aşamasında mı ortaya çıktığı kesin olarak bilinememektedir. Bununla birlikte, kitaptaki resimlemelerin belki metin kadar önemli olduğu Simone de Saint-Exupery'nin anlatımından çıkarılabilir: Simon de Saint-Exupery, kardeşi Antoine'ın annelerine yazdığı bir mektupta, iç yaşantıları söze dökmenin güçlüğünü ve onları anlatmanın kendini beğenmişlik olacağını belirttiğini anlatır. Ablasına göre, Antoine'ın "kendinde sakladığı ve peri masalından başka bir biçimde ifade bulması güç olan o geçmiş yılların nostaljisi, çiçekler, sokakta bulup evcilleştirdiği hayvanlar, o şiir haznesi" sonunda Küçük Prens kitabının çizimlerinde kendilerine yer bulurlar (Cerisier ve Lacroix, 2013: 43). Küçük Prens'in yazarı, açıklamakta güçlük

duyduğu karmaşık iç yaşantısını hem bir öyküye hem de kitapta yer alan resimlemelere dönüştürerek dışa vurmayı başarmıştır. Resimlemeler, metnin görsel bir yansıması ve çocukların ilgisini çekmeye yönelik bir girişim olmaktan çok, yazarın derin duygu ve düşüncelerinin bütün olarak aktarılabilmesi için kitap içerisinde bulunması gereken bir unsur olarak algılanabilir. Burada destekleyici kanıtlardan biri de resimlemelerin, kitabın okur üzerinde yarattığı etkiyi zenginleştirmesinin yanında, öykünün içinde yer almasından ötürü onun ayrılmaz bir parçası olmasıdır. Yazar, öyküde sözü edilen ve pilotun çocukken yapmış olduğu resimleri, Küçük Prens'in istemiş olduğu koyun resmini, Küçük Prens'in genel görünüşünü pilotun kaleminden geldiği şekilde okura sunmak istemektedir: "Altı yaşından beri boa yılanlarının içten ve dıştan görünüşlerinden başka şey çizmemiş biri için bu yaşta yeniden resme başlamak güç iş doğrusu. Kuşkusuz, resimleri asıllarına benzetmek için elimden geleni yapacağım" (Saint-Exupery, 2015: 23).

Hüzünden ve yalnızlıktan sıklıkla söz edilen öyküde pilotun içinde kaldığı çölün simgesel olarak pilotun ruhunun veya hayatının çöl gibi kuru ve cansız olduğunu yansıttığı düşünülecek olursa, pilotun bu ruhsal çölde kalma nedeninin anlaşılması için kitabın girişine bakılabilir: Pilot, çocukken resim yapmaya meraklıdır yalnız resimleriyle göstermek istediklerini kavrayamayan yetişkinler onu matematik, bilim gibi önemli olduğu kabul gören konulara yönlendirir (Saint- Exupéry, 2015: 9-11). Yönlendirmeler sonucunda kendisini adamaya istekli olduğu resim dalından vazgeçen pilot, yetişkinlerin önemli sayabileceği pilotluk mesleğine yönelir. Kitabın girişindeki bu bölüm, Saint-Exupery'nin Küçük Prens'ten önce yayınladığı "İnsanların Dünyası" adlı kitabın son bölümünde, bir trende annesi ve babası arasında uyuyan çocuğu görünce düşündükleriyle örtüşür niteliktedir:

> Masalların küçük prensleri hiç de farklı değildi ondan: Korunsa, üzerine titrense, yetiştirilseydi, neler olmazdı ki! Bahçelerde değişinim sonucu, yeni bir gül doğduğu zaman, bütün bahçıvanları bir heyecandır alır. Gül başka güllerden ayrılır, gül bakılır da bakılır, el üstünde tutulur. Ama insanlar için bahçıvan yoktur. Çocuk Mozart da ötekiler gibi kalıptan geçecektir (Saint-Exupery, 2006: 164).

İki kitapta da işlenen konulara bakılacak olursa, her insanın kendine özgü ilgi alanında Mozart'ın müzikte gösterdiği başarının benzerini gösterme potansiyeline sahip olduğu yalnız çoğu zaman çevresinin kalıplaşmış düşüncelerinden ötürü ilgisini çeken ve yetenekli olduğu alandan başka alanlara yönlendirilerek yapabileceklerinin küçük bir bölümüyle yetinmek zorunda kaldığı vurgusu yapılmaktadır. Kendisini heyecanlandıran ve hayata bağlayan yanlarıyla bağları zayıflatılan bir bireyin içsel dünyasının

çölleşmesinden söz edilebilir. Küçük Prens kitabındaki pilot karakterinin, yazarın İnsanların Dünyası'nda söz ettiği türden bir kalıplaşmadan geçtiği için içsel bir çölde kalmış olduğu yorumuna varılabilir (Görsel 2).

Görsel 2. Joann Sfar'ın Küçük Prens çizgi romanından, pilot karakterinin uçağıyla çölde mahsur kaldığını gösteren bir kare.

Saint-Exupery, insanların kendilerine özgü özellikleriyle birlikte korunarak yetiştirilmesi yoluyla inanılmaz sonuçlara ulaşabileceğini belirtir. Bu şekilde yetişen bir bireyin hayatının ruhsal çöle dönüşmesi olasılığı düşük olurken yetenekleri doğrultusunda ilerlediği alanda, Mozart'ın müzikte olmuş olduğu gibi bir deha olması olasılığı da çok daha yüksek olacaktır. Yetişkinlerin kalıplaştırmasından geçmiş olan pilotun çölden çıkması için bir yetişkin olarak önemli gördüğü uçağı onarma eylemine ara verip kendi çocukluğunun veya içindeki özün bir yansıması gibi olan Küçük Prens'le ilgilenmesi, onun istek ve ihtiyaçlarına kulak vermesi gerekir. Bu isteklerin başında da koyun çizimi gelir. Çizim yoluyla aralarındaki bağ güçlenen ikili, birbirilerine destek olarak çölde gizli kalmış olan kuyuyu bulur ve suyunu içerek hayatta kalmayı başarır. Burada anlatılmak istenen sanki, kişinin çocukken saf olarak bulunan özellikleriyle yetişkinlikte bir şekilde tekrar iletişime geçmeyi başarmasının, kalıplaşmanın yaratmış olduğu cansız bir yaşamdan tekrar ruhunu besleyen bir varoluşun yolunu bulabilmesi için gerekli olduğudur. Bu süreç, Saint-Exupery için Küçük Prens öyküsünü kaleme alması ve kitabın resimlerini yapmasıyla gerçekleşmiş gibidir. Metin ve resimler, yazarın deneyiminin bütününü oluşturdukları için kitapta bir arada bulunmaları doğal olarak görünmektedir ve resimlerin, yansıttıkları olaylardan öte yazarın özüyle kurduğu iletişimi yansıttıkları yorumuna varılabilir.

2. Jung ve "Giriş Töreni"

Küçük Prens öyküsünde pilotun yaşadığı olaylar Anotine de Saint-Exupery'nin gerçek hayattaki deneyiminin bir yansıması olarak ele alınırsa, bu sürecin bir benzerinden İsviçreli psikiyatr Carl Gustav Jung'un da geçmiş olduğundan söz edilebilir ve yaratıcı etkinlik ve düşüncenin gelişimi arasındaki ilişkinin anlaşılması için incelenmesinde fayda olabilir.

Psikanaliz biliminin kurucusu olan Sigmund Freud'la yollarını ayırdıktan sonra bir "iç kararsızlık" ve "yönünü kaybetme" dönemi içerisine giren Jung, kendisini nedenini bilemediği bir baskı altında hissetmeye ve bundan ötürü ruhsal bir rahatsızlığı olduğunu düşünmeye başlar (Jung, 2015a: 205-208). Ünlü psikiyatr, bu dönemde ruhunu Küçük Prens kitabında olduğu gibi bir "çöl"e benzetir: "Ruhumun bir çöl olduğunu, çorak, tozlu ve susuz bir çöl olduğunu düşünmemiştim... Benliğim neden bir çöl? Kendi dışımda, insanlar ve olaylar içinde çok mu fazla yaşadım? Kendime sevgi göstermedim mi?" (Jung, 2015b: 117).

Geçmişle ilgili çözülmemiş bir konu olduğunu düşündüğü için hayatını ve özellikle de çocukluğunu inceleyen yalnız bir sonuç elde edemeyen Jung, durumuyla ilgili herhangi bir şey bilmediği görüşüne varır ve aklına ne eserse onu yapmaya karar verir. Kendisini bilinçli bir biçimde bilinçdışının akıntısına koyveren bilim insanı, ilk olarak on veya on bir yaşlarında taşlarla ve çamurla evler ve kaleler yaptığını hatırlar ve anıları onu duygusallaştırınca "Küçük çocuk hala buralarda ve bende olmayan yaratıcı bir yaşamla dolu" (Jung, 2015a: 208) yorumunu yapar. Psikiyatrın içindeki yaratıcı çocukla karşılaşması, pilotun Küçük Prens'le karşılaşmasına benzetilebilir. On bir yaşındaki kendisiyle arasında bir köprü kurmak isteyen psikiyatr, çocukluk yaşamını incelemek için çocuksu oyunlar oynamaya, taşlarla yapılar kurmaya başlar. Öğle yemeğinden sonra ve hasta ziyaretleri arasında kendini kulübeleri, kalesi ve kilisesi olan bir köy yapmaya adar. Oynadığı oyunun zihnini açtığını belirten psikiyatr, bu sürecin anlamını sorgular ve yanıt bulamasa da kişisel mitini bulma yolunda ilerlediğini hisseder (Jung, 2015a: 209-210). Oyun, Jung'da bir hayaller seline yol açar ve özenle kağıda döktüğü imgeler çoğu yayınının temelini oluşturur. Bu tür uğraşların, çalışmaları için birer "giriş töreni" işlevi görürdüğünü anlayan Jung, durumu "Ne zaman bir duvarla karşılaşsam ya resim yapar ya da taşlarla uğraşırım" (Jung, 2015a: 210) şeklinde belirtir. Ünlü psikiyatrın giriş töreni olarak tanımladığı etkinlikler, Küçük Prens'teki pilotun çölde koyun resimleri yapmasına benzetilebilir. Bu resimler, pilotun çölden kurtulması için ilk adımdır.

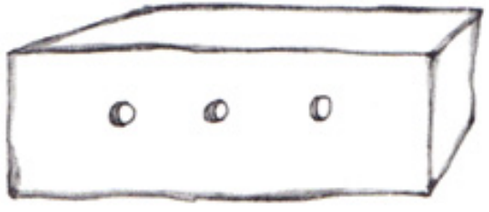
Yapı oyunları, Carl Gustav Jung'un iç kararsızlık döneminden çıkışı için bir başlangıç noktası olsa da yönünü kaybetme ve baskı duygusundan kurtulup yaşam suyuna kavuşması zaman alır. Hayallerini, yazılarla ve resimlerle "Kara Kitap" olarak adlandırılan çalışmasında toplayan psikiyatr, buradaki içeriği kaligrafi ve resimlerle, özellikle de mandala resimleriyle süsleyerek "Kırmızı Kitap"a geçirir (Jung, 2015a: 224). Benliğinin hallerini gösteren şifreler olarak tanımladığı mandala resimlerinin anlamlarını çözmesi, Jung'un hayatındaki bu zorlayıcı dönemden çıkmaya başlamasında önemli bir etken olur. Ona göre, ruhsal gelişimin merkezinde "bireysellik" vardır ve mandala benliğin dışa vurumudur (Jung, 2015a: 234-235). Ruhsal gelişimde merkezin çevresinde dönüp dolaşılır ve her adım kişiyi odak noktasına, yani bireyleşmeye götürür. Bu görüşe ulaşması sayesinde Jung'un iç huzuruna ve dengesine kavuşması, Küçük Prens öyküsündeki pilotun çölden çıkmayı başarıp insanların dünyasına geri dönmesine benzetilebilir. Pilotun çölden çıkabilmesi için benliğinin merkezindeki Küçük Prens'in isteklerine kulak vermesi ve ona sahip çıkması gerekir. Jung'un da ruhsal çölünden çıkabilmesi için çocukluğundaki oyunları oynama yoluyla özüyle bağlantı kurmaya başlaması ve hayatının büyük bir bölümü boyunca kendisine bilinçdışının verdiği "sezgisel anlayıştan" bilimsel, somut yorumlara ulaşması gerekir (Jung, 2015a: 224). Burada, "sezgisel anlayış" kavramı önemlidir çünkü bu kavram, Saint-Exupery'nin kitabında yer alan yürekle bakıp gerçeğin mayasını görebilmek eylemiyle örtüşür gibidir.

Jung'un, bilinçsizce yaptığı çocuksu ve yaratıcı eylemleri bilinçli bir şekilde inceleyip onlardan bilimsel bir anlam çıkarması, Küçük Prens öyküsünün başında pilotun çocukken yaptığı ve yetişkinlerin anlayamadığı fil yutmuş boa yılanı resmini hatırlatabilir: Ona göre yetişkinler, geçmiş oldukları kalıplaşmadan ötürü resmi "şapka" olarak yorumlar. Pilot, resmi kendisi gibi yorumlayacak birisini aramaktan vazgeçmez: "Zekası azıcık parlak görünen birine rastladığımda… Resim No. 1'i çıkarıyor, deneyimi uyguluyordum. Gerçekten kavrayışlı biri mi... anlamaya çalışıyordum. Ama hepsinin verdiği karşılık birdi: 'Şapka'" (Saint-Exupery, 2015: 11) (Görsel 3).

Konu, pilotun Küçük Prens'le tanışmasında tekrar gündeme gelir; resmi hemen fil yutmuş boa yılanı olarak tanımlayan ve dolayısıyla kavrayışlı birisi olduğu anlaşılabilen Küçük Prens, pilotun yaptığı koyun çizimlerinin hiçbiriyle tatmin olmaz, ta ki pilot bir kutu çizip koyunun kutunun içinde olduğunu belirtene kadar (Görsel 4). Kutu resmini gören Küçük Prens, koyunu artık istediği gibi hayal edebileceği için çok mutlu olur ve resmi beğenir.

Görsel 3. Küçük Prens kitabında yer alan fil yutmuş boa yılanı resimlemesi.

Görsel 4. Küçük Prens kitabında yer alan ve Küçük Prens karakterini memnun eden kutu içindeki koyun resimlemesi.

Pilotun yaptığı boa yılanı ve kutu resimlerinin ikisinde de gizli bir içerik vardır ve yazara göre bu içeriği gerçekten kavrayışlı olan kişiler görebilmektedir. Bununla birlikte, zekası parlak olan Küçük Prens, yoruma yeterince açık olmayan ve pilotun koyunlarla ilgili bakış açısını fazlaca somut bir şekilde ortaya koyan koyun resimlerini hayal gücüyle zenginleştirerek kendine özgü bir yorum getiremediği için tatmin edici bulmaz. Belki de buradan, gerçekten kavrayışı güçlü olan birisinin, karşılaştığı yaratıcı etkinlik nesnesinde sezgisel olarak keşfedilebilecek soyut bir içerik bulumayı beklediği yorumuna varılabilir.

Küçük Prens'teki resimlemelerle Kırmızı Kitap'ta yer alan mandala resimlerinin yarattıkları etkiler farklı olsa da ortaya çıkış noktaları arasında bir benzerlik olduğundan söz edilebilir. Oynadığı oyunların, gördüğü hayallerin ve yaptığı mandala resimlerinin barındırdığı gizli içeriğin simgesel yapısını çözmesiyle birlikte Jung, hayatına ve çalışmalarına devam edebilir. Ona göre, bu tür etkinliklerde ortaya çıkan simgelerin kesin olarak açıklanamayan "bilinçdışı" yönünü zihin sezgisel olarak keşfetmeye çalışırken kalıpsal mantığın ötesindeki duygu ve düşüncelere yönelir (Jung, 2016: 17). Simgelerle örülü bu yaratıcı etkinliklerin esas işlevinin ruhsal dengenin yeniden kurulması olduğunu savunan psikiyatr (Jung, 2016: 46), süreci bu şekilde yorumlayarak mandalanın, kişiliğin bütünlüğünün dışa vurumu olduğu görüşüne ulaşır ve bu, onun içsel çölündeki su kuyusunu bulması olur.

Jung'un iç kararsızlık ve yönünü kaybetme döneminden iyice çıkmasını sağlayan bir deneyim, Küçük Prens kitabının çölde gizli olan kuyusu gibi, bir "yaşam gölü" olarak karşısına çıkar. 1927 yılında gördüğü bir düş-

te, yağışlı, bir kış gecesinde kendisini isli Liverpool kentinde bulan Jung, bir düzine İsviçreliyle birlikte karanlık sokaklardan bir yamaca tırmanır ve kendini geniş bir meydana atar. Meydanın ortasında, yuvarlak bir havuzun merkezinde parlayan bir adacık ve üstünde, tomurcuklarla kaplı, ışık veren büyüleyici bir ağaç vardır. Uyanınca, o dönemde içinde bulunduğu ruh halinin, Liverpool sokakları gibi karanlık olduğu yorumuna varır, yalnız "bu dünyadan olmayan bir güzelliğe" tanık olmuştur ya da olacaktır (Jung, 2015a: 236-237). Bu, Jung'un içini yaşama isteğiyle doldurur. İngilizce "yaşam" ve "havuz" anlamına gelen sözcüklerin birleşiminden oluştuğu için adı "yaşam havuzu" olarak yorumlanabilecek olan "Liverpool"daki göl, Küçük Prens'te pilot ve Küçük Prens'in hayatta kalmasını sağlayan su kuyusunu hatırlatır: "Çölü güzel kılan, bir yerinde kuyu saklıyor olması' (Saint-Exupery, 2015: 152). 1912'de Jung'un yönünü kaybetme hissiyle başlayan süreç, 1927'deki bu düşle birlikte sonuçlanır (Görsel 5) ve ünlü psikiyatr şu sonuca varır: Benlik, uyumun arketipi olduğu için iyileştiricidir (Jung, 2015a: 237). Bu görüş, Küçük Prens öyküsüyle birlikte incelendiğinde, kişinin benliğinin iyileştirici etkisinden faydalanabilmek için özüne, merkeze dönmesi gerektiğini ve pilotun yaptığı gibi, mantıklı bir şekilde davranıp uçağını tamir etmeye çalışmak yerine Küçük Prens'e ve sezgilerine kulak vermesi gerektiğini belirtir gibidir. Bir anlamda, öyküde geçen yürekle bakarak gerçeği doğru bir şekilde görmek olgusu, Yıldız Savaşları: Bölüm IV - Yeni Bir Umut'ta, usta şövalye Obi-Wan Kenobi'nin öğrencisi Luke'a duyularından çok içgüdülerine ve sezgilerine güvenmesini öğütlemesine benzetilebilir.

Görsel 5: Carl Gustav Jung'un kendisini Liverpool şehrinde gördüğü rüyayla ilgili yaptığı "Sonsuzluğa Açılan Pencere" adlı resim[1]

[1] *Amazon.com. Web: https://www.amazon.com/Carl-G-Jungs-Red-Book/dp/B015G9HF70 adresinden 15.10.2020'de alınmıştır.*

3. Kutsal Kase Efsanesi ve Bilincin Yenilenmesi

Önceki bölümlerde sözü geçen, canlılığını ve dengesini yitirmiş bir ruhsal durumun yaşam suyuyla iyileştirilmesi konusu "Kutsal Kase" efsanesiyle benzerlikler barındırmaktadır. Efsanede, yaşam sağlayan ve Hz. İsa ile olan bağından ötürü kutsal olduğu kabul edilen kase, hasta bir kralın çorak ülkesinin bulunması zor kalesinde korunmaktadır. Bir şövalye, kaleyi bulup kaseyi görünce doğru soruyu sorarsa kral iyileşecektir. Perceval adında bir şövalye kaleyi bulur ancak soruyu sorması gerektiğini bilmez ve kale kaybolur. Uzun yıllar ve serüvenler sonrasında kaleyi tekrar bulan Perceval bu kez soruyu sorar. Kral iyileşir, Perceval kralın yerini alarak kasenin koruyucusu olur. Carl Gustav Jung'un eşi Emma Jung ve Marie-Louise von Franz'ın birlikte kaleme aldığı "Kase Efsanesi" adlı kitabın girişinde, öykünün "arketip"ik özellikleri olduğu ve bundan ötürü benzer öykülerle sürekli karşılaşıldığı belirtilir (Jung ve von Franz, 1998: 36). Carl Gustav Jung'un psikolojiye kazandırdığı "arketip" teriminin, insanın bilincinden gizli ve onu yönlendiren bir yapı olarak tanımlandığı kitapta, arketipin insan bilincine imge ve görüntüler halinde geldiği belirtilir (Jung ve von Franz, 1998: 37). İnsanda doğuştan gelen, düşünce ve davranışları belirleyen bu yapıların içgüdülerle bağlantılı olduğu söylenebilir. Genellikle insan olmakla alakalı olan bu yapılar, benzer imgelerin tekrar tekrar oluşmasını sağlar. Mitlerin ve peri masallarının tüm insanları etkileyebilmesinin temelinde bu tür yapıların etkisi vardır denebilir.

Kase Efsanesi kitabında, arketipik masal ve efsaneler olduğu gibi, bu özellikleri taşıyan rüyaların da olduğu anlatılır ve bu rüyalar genellikle insan hayatının önemli dönüm noktalarında, bilincin yapısının yeni durumla yüzleşebilmek için yenilenmesi gerektiği bir zamanda görülür (Jung ve von Franz, 1998: 37). Arketipik imge, rüyayı görenin dikkatini, imgenin simgelediği duygu ve düşünceye çeker. Kişi, bu bilgi sayesinde yeni bir güçle dolar çünkü arketipler gizli güç kaynağıdır. Bir peri masalı anlatıldığında, masalla bağ kurabilen kişi, masalın iyileştirici etkisinden yararlanabilir çünkü bu etkileşim sayesinde kendi hayatındaki bir durumla yüzleşir ve iç dünyasını düzene sokmak için bilgi edinir. Masallar ve efsaneler, insan olmak deneyiminin bazı temel şekillerini sundukları için geçerliliklerini yitirmezler. Benzer imgelerin ve konuların dünyanın her yerinde sürekli olarak tekrardan ortaya çıkmasının bir nedeni, her yerde aynı olan insanın iç dünyasının benzer durumları tekrar tekrar deneyimlemesi ve simgeler kullanarak yansıtmasıdır (Jung ve von Franz, 1998: 37).

Anlaşılan odur ki, Saint-Exupery'nin Küçük Prens kitabıyla, Jung'un ise özellikle Kırmızı Kitap'la yansıttığı birbirine oldukça benzer deneyimler, çeşitli yer ve zamanlarda tekrardan yaşanabilen, arketipik özellikler barındıran bir deneyime işaret ediyor olabilir. Bu deneyimde, mantığına ve bilincine sıkı sıkıya bağlı birey, hayatının ilerleyemediği bir dönemde, bastırılmış bilinçdışı ve çekinik sezgileriyle tekrardan yakın bir ilişki kurma yoluyla kişiliğinin merkezinde kendisini canlandıracak bir kaynak bulur ve böylelikle içsel gelişiminde önemli bir dönüm noktasından geçer. İnsan bu noktaya Saint-Exupery'nin deyimiyle, hiçbir şeyi kendi başına anlayamayan yetişkinlerden olunca (Saint- Exupéry, 2015: 10) gelebilir ve insanların bu durumunu Jung şöyle tanımlar: "Mantıksallık ve doktrinleştirme, günümüzün hastalığı" (Jung, 2015a: 349). Ünlü psikiyatr, bugünün insanının yalnızca bildiklerinden oluştuğunu düşündüğünü yalnız bilincin dışındaki bilinmeyen güçleri dışladığı için kısıtlı bir kavrayışı olduğunu belirtir.

Pilotun ve Jung'un içinden geçtikleri süreçlerin başında, kendilerini yıpranmış bir ruh hali içinde bulmalarının nedeni olarak önyargılarla kısıtlanmış bir bakış açısıyla, bilmedikleri etkenlerin yaşamlarını yönlendirdiğinin bilincinde olmaksızın yaşamlarını sürdürmeye çalışmaları gösterilebilir. Kendilerinden gizli kalmış yanları, yaptıkları çocuksu ve yaratıcı etkinliklerle ortaya çıkar çünkü çocuklar doktrinleşmeden, kalıptan geçmemişlerdir ve bundan ötürü onların, mantıklarından çok içgüdüleri ve sezgileriyle hayatta ilerledikleri düşünülebilir. Saint-Exupery'nin doktrinleşmeden kurtulup kavrayışının gelişmesinin yaptığı resimlerle başladığı ve Küçük Prens öyküsünün bir olasılıkla bu etkinlik sonucu ortaya çıktığı düşünülebilir: "Daha bir kitap kahramanı haline gelmeden önce bu küçük kişilik yazarın yaşamında yer eder, elyazmalarının ve mektuplarının kenarlarında başta tereddütlü çizgilerle belirir…" (Cerisier ve Lacroix, 2013: 6, 7) (Görsel 6). Benzer etkinlikleri kullanarak çocuksu yanıyla iletişimini güçlendirip sezgileri ve içgüdülerinden yararlanarak hayatının zorlu bir döneminden çıkmayı başaran Jung'un da Saint-Exupery gibi, çok fazla insanı derinden etkilemiş eserler üretmeyi bir anlamda bu süreç sayesinde başarmış olduğu kabul edilebilir. O halde, yürekle bakmak olgusu hem olayları derinden anlamak hem de insanlarla derinlikli bir iletişim kurmak için önemli bir etken olarak yorumlanabilir.

Görsel 6: Antoine de Saint-Exupery'nin el yazmaları ve mektuplarında yer alan ilk Küçük Prens taslaklarından biri

4. Tim Burton ve Simgesel Anlatım

Ünlü yönetmen Tim Burton çoğu söyleşisinde masalları ve canavarların olduğu korku filmlerini sevdiğini ve bunun nedeninin bu tür anlatımlarda yoruma açık simgesel bir anlatım dilinin kullanılması olduğunu belirtir (Salisbury, 2006: 2). Canlıların çeşitli kişilik gruplarına göre sınıflandırılması konusunun sıklıkla ele alındığı bu tür anlatımlar, yönetmenin küçüklüğünden başlayarak rahatsızlık duyduğu ve önceki bölümlerde de değinilmiş olan kalıptan geçirme yoluyla tek tipleştirme yaklaşımını gözler önüne serer. Burton, konuyla ilgili kişisel deneyimini şu sözlerle açıklar:

> Çocukların hepsi iyi çizer ama toplum bazı şeyleri insandan koparır. Güzel sanatlar okullarında öğrencileri kişisel anlatıma ve çocuklukta olduğu gibi özgürce çizmeye özendirmek yerine kurallar dayatırlar: "Böyle çizemezsin, şöyle çizmen lazım" derler. Bir gün kendi kendime "iyi çizememem umrumda değil, çizmeyi seviyorum" dedim ve içime inanılmaz bir özgürlük duygusu yayıldı. O andan sonra yaptıklarımın beğenilmesini umursamadım. Her gün "bunu yapamazsın", "bu yaptığın mantıksız" denmesine direniyorum. Özgürlüğümü bir parça olsun korumaya çalışıyorum (Salisbury, 2006: 7).

Yönetmen, filmlerinin çoğunlukla yaptığı çizimlerden doğduğunu, çizimlerinde ortaya çıkan ilginç karakterleri, konuları incelediğini ve içlerinde barındırdıkları duygu ve düşünceleri anlamaya çalıştığını aktarır (Salisbury, 2006: 31). Çizimleri yaparken içgüdüsel bir şekilde davranıp mantığını sonradan devreye sokarak çizimleri inceleyen Burton, tekrarlayan olguları gözlemledikçe, iç dünyasında canlı olan konularla yüzleşip kendisiyle ilgili yeni şeyler öğrenebildiğini belirtir (Salisbury, 2006: 41). Jung'un kendi çocuksu etkinliklerini inceleyerek onlardan bilimsel bir sonuca ulaşmasına benzetilebilecek bu yaklaşım, yönetmenin en ünlü filmlerinden "Edward Makaseller"in ortaya çıkışında da etkili olmuştur (Görsel 7). Burton'ın lise yıllarındaki duygularının, "bilinçaltımdan çıktı" (Salisbury, 2006: 87) diye tanımladığı şekilde ortaya çıkmasıyla oluşan çizim, ona göre iletişim kuramamayı, dokunamamayı, yaratıcı ve yok edici olmayı, kişinin görünüşüyle duygularının birbirinden farklı olmasını simgesel olarak yansıtır. Yönetmen için yaratıcı süreçte öncelikle duygular vardır, duygular çizime dönüşerek somutlaşmaya başlar, çizim incelenip kavrandıkça düşünce oluşur, düşünce de film yoluyla seyircilere yansıtılır. Çizim bir anlamda, soyut ve uçucu duyguların somutlaştırılması için kullanılır ve bu yaklaşım, Saint-Exupery'nin ifade etmesinin güç olduğu konuları Küçük Prens kitabının çizimleriyle yansıtması durumuna benzetilebilir.

Görsel 7: Tim Burton'ın ilk "Edward Makaseller" karakteri çizimlerinden biri.

Çocuklar gibi dünyayı yorumlamak ve insanlarla iletişim kurmak için sıklıkla çizimlerini kullanan yönetmen, karışabildiğini belirttiği aklından çok duygularına ve sezgilerine güvenir (Salisbury, 2006: 41) ve belki de bu yüzden, insanları derinden anlamak konusunda çok başarılı olduğu, birlikte çalıştığı insanlar tarafından sıklıkla aktarılır (Gallo, 2009: 24, 34, 38, 87, 127). Buna bir örnek, yönetmenin Roald Dahl'ın "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" kitabını filme uyarlama hazırlıkları sırasında Dahl'ın yazmak için kullandığı kulübeyi ziyaret edince buranın kitaptaki başkarakter Charlie'nin küçük evinin esin kaynağı olduğu görüşünü dile getirmesidir. Bu yorum üzerine yazarın eşi Liccy Dahl, "Tanrı'ya şükür, birisi anladı" diye düşünür (Salisbury, 2006: 226). Kendisiyle duygu ve sezgiler bakımından benzer "dalga boyu"nda olduğunu hissettiği için fazladan açıklamalara ihtiyaç duymadan iletişimi kurabildiği insanlarla çalışmayı sevdiğini dile getiren Burton, Saint-Exupery'nin kitabındaki pilotun aradığı gerçekten kavrayışlı yetişkinlerden birisi gibidir belki de.

Duyguları ön planda tutarak yaşadığı için simgeleri anlamakta başarılı olduğu savunulabilecek yönetmenin, bu durumdan ötürü soyut duyguları çizimlerinde ve filmlerinde yer alan simgelere dönüştürerek kendisi için olduğu kadar geniş bir seyirci topluluğu için de iyileştirici etkisi olan çalışmalar üretebildiği belirtilebilir.

5. Itten'ın Temel Dersinde Yaratıcılığın Geliştirilmesi

Tim Burton'ın güzel sanatlar okullarında eksik bulduğu, öğrencilerin kişisel anlatıma ve özgürce çizmeye özendirilmesini eğitim şeklinde sunmaya çalışan bir kişi, tasarım tarihinde çok önemli bir yeri olan Bauhaus tasarım okulunun ilk kurulduğunda temel dersi olan "Vorkurs"u yürüten Johannes Itten'dır. İlkokul öğretmenliği yaptığı dönemde, çocukların doğal hallerinde inanılmaz derecede özgün resimler, yazılar ve şarkılar üretebildiğini gözlemleyen ve en ufak eleştiri veya yönlendirmenin çocukların özgüveni üzerinde yıkıcı bir etki yarattığı için iyi yapılan çalışmaların övülmesinin kişisel gelişimi desteklediğini kavrayan Itten'a göre (Itten, 1987: 6), eğitimcinin eğitime yeteneği olması önemlidir. Bunun nedeni, ancak insan doğasını sezgisel olarak kavrayabilen bir eğitimcinin, sorumluluğunu üstlendiği insanların doğal yeteneklerini tam anlamıyla görüp geliştirebilecek olmasıdır.

Bauhaus'a başvuran öğrencilerin çalışmalarından kişisel anlatımı görmenin, bundan ötürü öğrencilerin gizil güçlerini ve kişiliklerini kavramanın kolay olmadığını belirten Johannes Itten okulun kurucusu Walter Gropius'a, sanata ilgi duyan tüm öğrencileri "Temel Ders" adı verilen deneme dönemine almalarını önerir. Itten'ın amacı, sanata ilgi duymasına karşın yetenekleri henüz uyanmamış öğrencilerin isteklendirilmesi ve özgünlüklerinin güçlendirilmesidir (Itten, 1987: 7). Temel Ders'in oluşturulmasıyla birlikte Itten için üç hedef belirir:

> 1. Öğrencilerin yaratıcı güçlerini ve dolayısıyla sanatsal yeteneklerini özgürleştirmek. (Öğrencilerin kişisel deneyimleri ve kavrama becerileri, içten gelen işlerin ortaya çıkmasını sağlayacak, kalıplardan kurtulan öğrenciler üretme cesareti kazanacaktır.)
>
> 2. Öğrencilerin meslek seçimini kolaylaştırmak. (Burada, malzeme ve dokularla çalışmak önemlidir. Her öğrenci hızla hangi malzemeyle (ahşap, metal, cam, taş, kil veya kumaş) iyi çalıştığını bulur ve yaratıcı işler üretebileceğini anlar.)
>
> 3. Geleceğin sanatçıları olan öğrencileri yaratıcı kompozisyonun kurallarıyla tanıştırmak. (Biçim ve renk kuralları, onlara nesnelliğin kapılarını açar.) (Itten, 1987: 7, 8)

Itten'a göre, yaratıcı etkinlik yöntemlerinin çalışıldığı ve piyasaya yönelik üretimin incelenip uygulamaya konduğu alıştırmaların gerçekleştirilmesinden önce, öğrencilerin hayal güçlerinin ve yaratıcı yetilerinin oturmuş kalıplardan kurtarılarak özgürleştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekir. Başlangıçtan piyasa için işler üretmeye odaklı olarak yetiştirilen öğrenciler yeni bir şey yaratmaya isteklendirilmedikleri gibi bu öğrencilerin kendi kendilerine böyle bir eğilim gösterme olasılıkları da az olur. Yeni düşüncelerin biçimsel bir karşılık bulması isteniyorsa, kişinin bedensel, duyusal, ruhsal kavrama gücü ve yetilerinin eşit şekilde gelişmiş ve birlikte çalışıyor olması gerekir (Itten, 1987: 8). Itten'ın Bauhaus'ta uyguladığı eğitim yönteminin temelinde bu anlayış yer alır.

Itten'ın öğretilerini yönlendiren bir başka nokta, aynı zamanda eğitmenin tuhaf olarak görülmesine neden olur. Ünlü eğitmenin okuldaki ilk dönemi olan 1919-1920 kışı, 1. Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından politik ve özellikle de ekonomik zolukların yaşandığı bir döneme denk gelir ve bu durum, okulun işleyişini ve öğrencilerin hayatlarını büyük ölçüde etkiler. Atölyeler ısıtılamamaktadır, masa ve sandalyeler olmadığı için öğrenciler yerde çalışmak zorunda kalırlar ve bundan ötürü Itten haftanın sadece bir günü, sabahtan dersini yapar. Yalnız bu kısıtlı olanakların yanında daha büyük ve temel bir konu vardır: savaşta yaşanan olaylar ve kayıplar, insanların içsel dünyalarını çöle çevirmiş, çaresizlik ve amaçsızlık duygularının yayılmasına neden olmuştur. Itten bu durumu, bilim ve teknoloji üzerine kurulmuş olan uygarlığın bir dönüm noktasına geldiği şeklinde yorumlar (Itten, 1987: 9). Doğu felsefesi ve inançlarıyla ilgilenen Itten, insanın kendisi dışındaki dünyayı gözlemleyerek ürettiği bilim ve teknolojiyi içeriye dönük düşünce ve ruhsal güçle dengelemesi gerektiği sonucuna varır.

Saint-Exupery, Jung ve Burton içe dönmek için çocuksu oyunlar ve özellikle resim yapmanın da aralarında bulunduğu çeşitli yaratıcı etkinlikler kullanırken, Itten'ın yöntemi biraz daha değişiktir. Öğrencilerini dersle ilgili sanat ve tasarımsal etkinliklere, özellikle de çizim yapmaya hazırlamak isteyen eğitmen, öncelikle derslerinde nefes alma, rahatlama ve odaklanma çalışmaları yaptırır. Bu çalışmalarla öğrencilerin akıl ve beden olarak öğrenmeye ve çalışmaya hazır duruma geldiğine inanan Itten, bedeni, aklın bir uzantısı ve yaratıcı, sanatsal üretimde kullanacağı bir alet olarak görür. Bundan ötürü, bedenin rahatlatılması, güçlenmesi ve duyarlı hale getirilmesi gerekir (Itten, 1987: 9). Bedeni rahatlatmak için omurganın hareket etmesine odaklı esneme hareketleri, sabit durulurken bedenin değişik bölümlerinin birer birer gevşetilmeye çalışılması ve ses çıkarmanın titreşimiyle iç organların duyumsanması şeklinde üç yöntem üzerinde duran Itten, nefes çalışmalarının önemine vurgu yapar. Ona göre insanın nefes alıp verişi, gününün ve düşüncelerinin ritmini belirler. Itten'ın esinlendiği Doğu öğretilerinde, yavaş ve derin nefes alıp veren insanlar, iç dünyalarında ve hayatlarındaki girişimlerinde belirlemiş oldukları amaçlara ulaşmada daha başarılı olurlar (Itten, 1987: 9). Itten'ın derslerinde, rahatlama ve nefes alıştırmalarının ardından, deneyim-algı-uygulama sıralamasına dayalı, özellikle de açık-koyu, büyük-küçük gibi ikili zıtlıklar üzerine kurulu kompozisyon çalışmaları yapılır (Görsel 8).

Görsel 8: B. v. Graefe. Kükreyen Kaplan. 1928. (Johannes Itten'ın Bauhaus'ta yürüttüğü Vorkurs dersinde yaptırdığı "kükreyen kaplan" resimlerine bir örnek).

Öğrencilerini, çevrelerindeki ve içlerindeki dünyanın karmaşası içerisinde yönlendirme, taşıdıkları insanlık mucizesi olan benlikleriyle iletişime geçirip çalışmalar üretmeye isteklendirme yönünde izlediği yol, yerleşik yöntemlerden farklı olduğu için Bauhaus'la yolunu ayırması istenen Itten, önce kendi okulunu kurar yalnız Nazi baskısı yüzünden okulunu kapatması gerekince başka okullarda eğitmenliğe devam eder. Itten'ın içe ve benliğe yönelmek için geliştirdiği eğitim şekli, onun kalıpların dışında bir yol izlemesini gerektirmiştir. Yöntemlerini geliştirirken Çin'de ortaya çıkmış olan Taoizm feslefesinden yola çıktığı varsayılabilecek olan eğitmen, 1918'de düzenlediği bir öğrenci sergisini açarken Taoizm felsefesinin kurucusu olan Laozi'nin eseri Tao Te Ching'den alıntı yapar:

Tekerlek, göbekte birleşen direklerle yapılır,
Merkezdeki boşlukla "tekerlek" olur.

Kap, kille yapılır,
İçindeki boşlukla "kap" olur.

Oda, peneceresi ve kapısı olan duvarlarla yapılır,
Ortadaki boşlukla "oda" olur.

Varlık ile, şeyler yapılır,
Yokluk ile, şeyler olur.
(Itten, 1987: 13)

Itten'ın öğretileri ve Laozi'nin sözleri, önceki bölümlerde sözü edildiği gibi, düşüncelerin yavaşlatılıp sakinleştirilmesi, duygulara, içgüdülere ve sezgilere önem verilmesine işaret ediyor gibidir. Laozi'nin düşünce şekline "yol" anlamına gelen "tao" sözcüğünden türetilmiş olan "Taoizm" adı verilmiştir ve bu felsefenin içerisinde yer alan önemli düşüncelerden biri "wu wei" dir. Terimin sözcük anlamı "yapmayış" veya "eylemsizlik" sözcüklerine daha yakın olmakla birlikte anlatılmak istenen konu için "çabasız eylem" daha kolay anlaşılabilecek bir çeviri olabilir. Taoizm felsefesinin özünde yer alan bu kavramı Tao Te Ching'deki şu sözler açıklar: "Kendisini Yol'a veren... hiçbir şey yapmaz ama yapılmamış iş de kalmaz" (Laozi, 2016: 52). Buradan, kendisini Yol'a adamış kişinin "yap" sözcüğünden çok "ol" sözcüğüyle özdeşleşmeye çalıştığı, bir doğa resmi yaparken doğayı duyumsamaya çalışarak, sezgileri youyla doğayla bir olduğu yorumuna varılabilir (Görsel 9). Burada, insanın bir anlamda "su" gibi esnek yapılı olması gerektiğine vurgu yapılır: "Dünyadaki en yumuşak ve uyumlu şey sudur. Katı ve sert kayalara üstün gelip onları aşındıran da odur" (Laozi, 2016: 83). Olayları kendi istek ve yargıları ışığında yönlendirmeye çalışmayan insan, onlara açık bir düşünce yapısıyla yaklaşıp durumlarla uyumlu bir şekilde hareket edebilir. Küçük Prens kitabında, başlangıçta inat edip Küçük Prens'i dinlemeyen ve uçağını onarmaya odaklanan pilot, kişiliğinin esnemesine izin verdikçe zorla bir şeyler yapmak yerine içinde bulunduğu durumla uyumlu olur ve böylelikle hayatta kalmayı başarıp çölden kurtulur. Bu noktada denilebilir ki Itten'ın, öğrencilerinin içinde uyandırmaya çalıştığı özellik, böyle esnek ve durumlara açık olma halidir.

Görsel 9: Shiro'nun resimlemesinde, doğadaki uyum sanatçının eline, oradan da çizgilere yansır. Metinde, "Çağlar boyunca / Dağların üzerinden yükseldi / Bu geceki ay" şiiri yer alır. Yazıdaki "ay" sözcüğü, ay şeklinde sunulur ve böylelikle metinle resim, içerikle biçim bütünleşir.[2]

[1] *https://www.gendaihaiku.com/kacian/haiga.html adresinden 14.10.2020'de alınmıştır.*

Sonuç

Makalede, Küçük Prens öyküsünde geçen, gerçeklerin doğru bir şekilde görülebilmesi için gözden çok yürekle bakmak gerektiği görüşü üzerinde durulmuş, görme duyusunu önemsenmediği sanılabilecek bu yorumun yer aldığı kitabın resimlemelerle donatılmış olmasının nedeni sorgulanmıştır. Çeşitli kaynakların incelenmesi yoluyla varılan görüş, resimlemelerin, öykünün içinde yer alan ayrılmaz bir parça olmasından da öte, yazarın özüyle bağ kurmasını sağladığı için kitapla ilgili bütün yaratıcı süreci başlatan unsur ve yazıya dökülememiş derin gerçekleri yansıtıyor olduklarıdır. Bu gerçeklerin, yazarın iç dünyasının merkezinde, kalıplaşmış düşüncelerden ötürü unutulmuş ve gizli kalmış olan özünün hala yaşıyor olduğunu ortaya koyduğu söylenebilir. Çocuklar kalıp düşüncelerden özgür oldukları için yazarın özü çizimlerinde bir çocuk olarak belirir. Öyküde geçen pilot karakteri gibi çocuğun isteklerine kulak vermeye başlayan yazarın, hayatının önemli bir dönüm noktasını geçerek kitabını yazıp büyük okur topluluklarını derinden etkilemeyi başarmış olduğu düşünülebilir.

Öyküde geçen "yürekle bakmak" olgusunun, Carl Gustav Jung'un çalışmalarında yer alan "sezgisel kavrayış" kavramıyla örtüşür gibi olduğu görülmüştür. İnsanın derin ve zengin bir iç yaşam sürdürebilmesi için bilinci ve düşüncelerinden daha fazla yetiye ve veriye sahip olduğu gerçeğiyle yüzleşmesi ve bilinçdışına önem vererek benliğinin merkezine odaklanması gerektiğinden söz edilebilir. İnsanın kendisini bilinciyle tanımlandırması ve bu yolun kendisine çıkış sunmayınca sezgilerini kullanmaya başlayarak bilinçdışına ve özüne dönmesi insanların sıklıkla yüzleştiği, arketipik özelliği olan bir olaydır, bundan ötürü Dünya'nın her yerinde tekrar tekrar ortaya çıkar.

Yönünü, düşüncelerinin sunduğu kısıtlı bilgiden duygulara ve sezgilere döndüren insanın kendisini olduğu gibi başkalarını da daha derinlikli olarak kavradığı, üst seviyede iletişim kurmaya başladığı ve karşılaştığı yaratıcı etkinlik ürünlerinden de benzer bir etki edinmeyi beklediği de makalede sunulmuştur. Bu tür kişilerin, karşılaştıkları sanatsal çalışmalarda, duygu yoğunluğuyla birlikte açık olmayan, gizli ve belki de kendilerinin hayal güçleriyle tamamlamalarına olanak tanıyan bir yapı bulmayı bekledikleri de belirtilmiştir.

İnsanların hem kendilerini hem başkalarını hem de yaratıcı üretim nesnelerini derinlikli olarak kavrayabilmeleri ve üst düzeyde iletişim kurmaya hazır olmaları için, çocukluktan başlayarak biricikliklerinin, kendilerine özgü yönlerinin sezgileri güçlü eğitmenler tarafından yetiştirilmeleri gerekir. Bireysellikleri korunarak geliştirilen çocuklar, iç dünyalarında denge kurabildikleri için yaşamları ve ürettikleriyle, makalede geçen yazarlar, düşünürler, sanatçılar gibi, büyük insan topluluklarının da içsel dünyalarının dengeye kavuşmasında ve toplumların iyileşmesinde etkili olabilirler.

Kaynakça

Cerisier, A. ve Lacroix, D. (Editörler). (2013). Küçük Prens'in Güzel Hikayesi. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık Tic. ve San. Ltd. Şti.

Gallo, L. (2009). The Art of Tim Burton (standard edition). Steeles Publishing.

Heller, S. ve Arisman, M. (Editörler). (2000). The Education of an Illustrator. New York: Allworth Press.

Itten, J. (1987). Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus (Revised Edition) (çev. F. Bradley). Londra: Thames and Hudson.

Jung, C. G. (2015a). Anılar, Düşler, Düşünceler (yayına hazırlayan Aniela Jaffe) (çev: İ. Kantemir). İstanbul: Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Jung, C. G. (2015b). Kırmızı Kitap (Liber Novus) (yayına hazırlayan Sonu Shamdasani) (çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Jung, C. G. (2016). İnsan ve Sembolleri (çev. H. M. İlgün). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

Jung, E. ve von Franz, M. L. (1998). The Grail Legend (second edition) (çev. A. Dykes). Princeton: Princeton University Press.

Laozi. (2016). Tao Te Ching (çev. S. Özbey). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Saint-Exupéry, A. d. (2006). İnsanların Dünyası (çev. T. Yücel). İstanbul: Dünya Yayınları.

Saint-Exupéry, A. d. (2015). Küçük Prens (çev. C. Süreya ve T. Uyar). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Salisbury, M. (Editör). (2006). Burton on Burton (revised edition). Londra: Faber and Faber.

Görsel Kaynakları

Görsel 1: Cerisier, A., Lacroix, D. (Editörler). (2013). Küçük Prens'in Güzel Hikayesi. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık Tic. ve San. Ltd. Şti., s. 6.

Görsel 2: Sfar, J. (2009). Le Petit Prince: D'Apres L'oeuvre D'Antoine De Saint-Exupéry. Paris: Gallimard Jeunesse, s. 3.

Görsel 3: Saint-Exupéry, A. d. (2015). Küçük Prens (çev. Cemal Süreya, Tomris Uyar). İstanbul: Can Çocuk Yayınları, s. 9.

Görsel 4: Saint-Exupéry, A. d. (2015). Küçük Prens (çev. Cemal Süreya, Tomris Uyar). İstanbul: Can Çocuk Yayınları, s. 15.

Görsel 5: Amazon.com. Web: https://www.amazon.com/Carl-G-Jungs-Red-Book/dp/B015G9HF70 adresinden 15.10.2020'de alınmıştır.

Görsel 6: Cerisier, A., Lacroix, D. (Editörler). (2013). Küçük Prens'in Güzel Hikayesi. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık Tic. ve San. Ltd. Şti., s. 63.

Görsel 7: Gallo, L. (2009). The Art of Tim Burton (standard edition). Steeles Publishing, s. 15.

Görsel 8: Itten, J. (1987). Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus (Revised Edition) (çev. Fred Bradley). Londra: Thames and Hudson, s. 125.

Görsel 9: https://www.gendaihaiku.com/kacian/haiga.html adresinden 14.10.2020'de alınmıştır.